

Prats va acollir divendres i dissabte les VII Jornades de Memòria Democràtica d'Osona i el Lluçanès. Un dels aspectes que es va tractar va ser el paper que van jugar els bombers durant la Guerra Civil. Molts d'ells van morir o desaparèixer.

Els bombers, actors principals a la rereguarda de la Guerra Civil

L'historiador Marc Ferrer ha investigat el possible parador dels que van morir o desaparèixer, nou dels quals a Osona i el Lluçanès

Prats de Lluçanès

Roser Reixach

A les comarques d'Osona i el Lluçanès consten nou bombers del parc de Barcelona que van morir o desaparèixer durant la Guerra Civil després de ser mobilitzats cap al front: un a Alps, dos a Gurb i sis a Prats de Lluçanès. Així ho va explicar divendres Marc Ferrer Murillo, bomber, historiador i creador de la pàgina *Bombers en guerra*, en el marc de les VII Jornades de Memòria Democràtica d'Osona i el Lluçanès.

Ferrer va ressaltar que es parla poc de la feina que van fer els bombers en aquest període i és que, segons constata, "van ser uns dels actors principals de la rereguarda", ja que van haver d'exposar les seves vides en tasques de salvament en moments difícils fins i tot quan continuaven caient bombes. També considera que la seva mobilització

forçosa va ser un fet molt negatiu perquè va provocar que molts llocs quedessin sense els seus serveis.

De moment el grup més nombrós de bombers morts o desapareguts al front

Van haver d'exposar les seves vides en tasques de salvament fins i tot quan queien bombes

s'ubicaria a Prats de Lluçanès. Un destacament que, segons ha documentat, va sortir de la caserna de Lepant de Barcelona, va passar per Súrria i va acabar a Prats de Lluçanès, on van arribar-hi al voltant del 29 de gener de 1939. Eren homes d'entre

39 i 40 anys, i per aquest motiu no van ser destinats a primera línia sinó a fortificacions. En aquesta localitat els primers dies de febrer s'hi va viure l'enfrontament més violent des que havia començat el conflicte, una lluita entre les forces republicanes, que resistien a l'entorn de l'ermita de Sant Sebastià, i les forces rebels, que els van atacar d'imprevist. Fruit d'aquest combat, i segons dades del bàndol guanyador, hi va haver un total de 520 morts i 420 presoners pel bàndol republicà i 8 morts i 56 ferits pel bàndol franquista. Dels primers sembla que no tots van morir en la batalla sinó que part van ser afusellats, unes baixes que no es van registrar enlloc. Van ser enterrats en fosses comunes obertes pels mateixos veïns del poble sense cap tipus de senyalització que en permetés una posterior localització.

L'Espai, de Prats, va acollir divendres la conferència de l'historiador Marc Ferrer sobre els bombers

Una vegada acabat el conflicte, diversos familiars de soldats republicans van escriure a les autoritats de la vila per tenir-ne notícies, ja que els constava que eren en aquest municipi a primers de febrer. Entre aquestes peticions n'hi havia de diverses referents al cos de Bombers de Barcelona, una documentació que ha ajudat a esbrinar el possible destí final d'alguns. La resposta de l'alcalde va ser que només s'havien registrat les baixes de l'exèrcit franquista i que la resta havien estat enterrats en fosses comunes.

L'any 2017, i dins el pla

de fosses de la Generalitat, es van poder identificar uns catorze individus amb restes molt fragmentades en una de les que es van obrir prop de l'ermita de Sant Sebastià, tot i que els experts van manifestar que podien arribar a ser una vintena. Entre els objectes trobats hi havia botons de l'uniforme del cos de Bombers de Barcelona, una troballa que permetia corroborar la presència d'aquests a la zona, tal com va explicar Ferrer, i que possiblement almenys un d'ells estigués enterrat en aquest lloc.

Gràcies a les cartes, a

Una visita 'in situ' a les fosses de Sant Sebastià i Sant Andreu

Prats de Lluçanès

Anna Gorchs

Una trentena de persones van conèixer dissabte sobre el terreny algunes de les interioritats de les fosses de la Guerra Civil espanyola de Prats de Lluçanès. Va ser en el marc d'una visita a l'entorn de les dues fosses comunes que es van localitzar l'any 2017 a la zona de Sant Sebastià i Sant Andreu de Llanars.

La ruta, a càrrec de l'arqueòloga lluçanesa Àngels Pujol, es va iniciar davant de l'ajuntament. Va parlar de la campanya d'excavacions que es va portar a terme al municipi l'any 2017 dins del Pla de Fosses de la Generalitat. Ella va formar part de l'equip multidisciplinari que hi va

treballar durant un mes i mig. A més de buscar a diversos punts de Sant Sebastià i a Sant Andreu ho van fer també, sense èxit, a Galobardes i a Serra Seca.

La visita va continuar cap a la carena de Sant Sebastià, "punt central de la batalla" del 3 de febrer de l'any 1939 que va deixar un gran nombre de baixes per part del bàndol republicà: 250 víctimes només el dia 3 i 520 si es comptabilitzen també les dels dies 2 i 4 de febrer.

Segons va explicar, hi ha testimonis que parlen de "diferents fosses amb pocs ocupants" a l'entorn de La Caseta i dels marges propers al camí que condueix a Sant Sebastià. Aquests indrets no van ser objecte de la intervenció, que es va centrar en

intentar trobar fosses de majors dimensions a la part posterior de l'església.

"Tot i tenir testimonis més o menys precisos, va ser molt complicat", va afirmar l'arqueòloga. Van utilitzar detectors de metalls, van fer prospeccions geofísiques i nombrosos sondejos. Finalment, van trobar una fossa, molt malmesa, de la qual s'han recuperat les restes de 14 persones.

A Sant Andreu de Llanars tampoc va ser fàcil. La primera troballa va ser la d'una antiga necròpoli medieval. Van trobar una fossa de la Guerra Civil "intacta" al cementiri. Se n'han recuperat les restes de quatre homes que, segons l'estudi posterior, tindrien entre 17 i 39 anys. Alguns cossos pre-

Els participants a la visita guiada que es va fer dissabte a les fosses comunes de Prats de Lluçanès

sentaven evidències d'haver patit violència prèvia a la mort.

"Vam posar-hi molts esforços, vam trobar dues fosses però ens hauria agradat que haguessin estat més", va dir Pujol, que assenyalava els

canvis en el paisatge i l'absència de testimonis directes com a principals entrebancs. "A veure si el Pla de Fosses pogués tornar a Prats", va comentar.

La ruta va cloure les VII Jornades de Memòria Demo-

ers catalans morts o desapareguts al front d'Osona i el Lluçanès

alguns expedients de depuració posteriors del cos de Bombers i als certificats de defunció es va poder determinar que un grup de la lleva del 1921 havien estat destinats a aquesta zona i que sis hi havien desaparegut: Josep Alumà, Bonaventura Belza, Emilià Gasulla, Josep Hospital, Ramon Llavneras i Joan Obiols. Només un d'aquests, Alumà, no concorda amb les dates, perquè consta desaparegut a Prats de Lluçanès el 19 de gener quan encara les tropes nacionals no hi havien arribat. La resta tots tenen certificats de defunció datats el 4 de febrer de 1939.

Respecte al bomber mort a Alpens, segons un certificat signat per la seva vídua l'any 1971, Josep Ribalta Ramis hi hauria mort el 6 de febrer de 1939, però no es disposa de moment de cap més informació ni s'han pogut localitzar familiars.

Ferrer, que va animar els presents, una gran part alumnes de Batxillerat, a endinsar-se en aquest tipus de recerques, va acabar fent una crida a la Generalitat per "seguir buscant" i alhora igualment a les famílies "per tal que aportin mostres genètiques" que permetin identificar els seus i enterrar-los dignament.

JOSEP RIBALTA RAMIS
(Cardedeu, 1903)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/09/1938, lleva del 1924. Desaparegut a Alpens el 6/02/1939.

BARTOLOMÉ ISASA RUIZ
(Montoro, Còrdova, 1903)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/09/1938, lleva del 1924. Desaparegut a Gurb 3/02/1939.

MANUEL ALEGRE VILLANUEVA

(Fuentes de Rubielos, Terol, 1902). Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 25/09/1938, lleva del 1923. Desaparegut a Gurb el 3/02/1939.

JOSEP ALUMÀ MUNT
(Barcelona, 1900)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/01/1939, lleva del 1921. Desaparegut a Prats de Lluçanès el 19/01/1939.

BONAVENTURA BELZA FERRERAS
(Barcelona, 1900)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/01/1939, lleva del 1921. Desaparegut a Prats de Lluçanès el 4/02/1939.

EMILIÀ GASULLA SEBASTIÀ
(Morella, Els Ports, 1900)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/01/1939, lleva del 1921. Desaparegut a Prats de Lluçanès el 4/02/1939.

JOSEP HOSPITAL MONCOSÍ
(Barcelona, 1900)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/01/1939, lleva del 1921. Desaparegut a Prats de Lluçanès el 4/02/1939.

RAMON LLAVNERAS ESPLUGA
(Barcelona, 1900)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/01/1939, lleva del 1921. Desaparegut possiblement a Prats el 1939.

JOAN OBIOLS PÉREZ
(Barcelona, 1900)

Parc de Bombers de Barcelona. Mobilitzat el 18/01/1939, lleva del 1921. Desaparegut a Prats de Lluçanès el 4/02/1939.

FONT: FOTOS I INFORMACIÓ EXTRETES DE LA PÀGINA <-https://bombersguerra.cat/>, DE MARC FERRER MURILLO

s, a càrrec d'Àngels Pujol

“L'àvia va tenir problemes per ser reconeguda com a vídua”

Jaume Peris és net d'un dels bombers morts

Prats de Lluçanès

R.R.
L'any 2018 Marc Ferrer va contactar amb la Direcció General de Memòria Democràtica per informar d'una fossa a Gurb, al mas Griera, on possiblement hi havia enterrats dos bombers, Manuel Alegre i Bartolomé Isasa, ja que la filla d'aquest darrer en recordava el lloc. Tres anys després s'hi van realitzar excavacions sense cap resultat. Aquesta actuació va sortir a TV3 i d'aquesta manera la família de l'altre bomber va assabentar-se'n. Immediatament, doncs, es van posar en contacte amb Ferrer, ja que mai n'havien pogut recuperar el cos.

Jaume Peris, veí de la

Bisbal del Penedès, i net de Manuel Alegre, va ser present dissabte a Prats de Lluçanès per seguir la intervenció de Marc Ferrer. Va explicar que la seva àvia “va tenir molts problemes per tal que se li reconegués la viduïtat”, que va haver de tirar endavant sola, amb una filla petita, i amb moltes dificultats, “sense rebre cap tipus de pensió ni ajuda”. Esperant encara amb la possibilitat de localitzar les restes, Peris se sentiria molt reconfortat “si pogués enterrar l'avi al costat dels altres familiars”, i més ara que la seva mare encara és viva.

Segons Ferrer, Isasa i Alegre van ser assassinats al mas Griera el 3 de febrer de 1939, on es trobaven ama-

Jaume Peris, durant les jornades a Prats

gats. Sobre les causes de la mort, diversos documents es contradiuen. Per una banda, “expliquen que van ser morts pels franquistes en ser confosos amb l'enemic” i per l'altra, “que van ser descoberts i

assassinats pels republicans per voler desertar”. Ferrer es decanta per la primera possibilitat, ja que coincideix amb les declaracions inicials de les seves vídues als anys quaranta.

cràtica. Divendres, a més de dues conferències es va projectar un audiovisual, dues joves investigadores van presentar un treball de recerca i hi va haver una ruta guiada a espais de memòria del municipi.

ALBERT LLIMOS